

SILVERSTÄMPLAR

Det svenska stämplingssystemet för silver har en lång historia. Systemet är metodiskt uppbyggt och talar om av vem, i vilken stad och vilket år föremålet är tillverkat. Det finns fyra grundstämplarna: *kontrollstämplarna*, som garanterar silverhalten, *mästarstämplarna*, som slås av mästaren själv, *stadsstämplarna*, som slås av äldermannen i det skrämbete som smeden tillhörde, samt den viktiga *årsbokstaven*.

Redan i slutet på 1400-talet kom de första bestämmelserna om att silverhalten skulle garanteras och att silversmeden skulle sätta sitt bomärke på arbetet. År 1596 infördes stadsstämplarna (1) och knappt hundra år senare infördes årsbokstaven i vissa städer. Under 1600-talet blev mästarstämplarna i form av ett monogram vanlig; under 1700-talet bestod den ofta av hela efternamnet jämte en mindre stämpel med två eller tre initialer. (2)

År 1754 infördes den statligt kontrollerade och landsomfattande trekronorsstämplarna, den så kallade *kattfoten*, som garanterar silverhalten. (3) År 1759 infördes en gemensam årsbeteckning, en bokstavs- och sifferkombination, för hela Sverige, vilken gäller än i dag. (4) I mitten på 1800-talet byttes de gamla stadsstämplarna, ofta snarlika stadsvapnet, ut. De nya angav istället begynnelsebokstaven i stadsnamnet, förutom i Stockholm där man även fortsättningsvis använde huvudet på Sankt Erik, stadens skyddshelgon.

År 1913 infördes en importstämpel, ofta kallad ovalen. De tre kronorna förseddes med en oval inramning som skiljer sig från kattfotens trepassform. Importerade föremål kunde även förses med återförsäljarens stämpel. Samma år kompletteras kattfoten med bokstaven S (för silver) i en sexkantig sköld.

På sjuttioalet infördes krav på finhaltsstämpel. År 1988 slutade man använda ovalen på importerade arbeten och all stämpling av silverarbeten blev frivillig. Trots det fortsätter de flesta silversmeder att stämpla sina föremål.

1. Stadsstämpel Stockholm.

2. Mästarstämpel Petter Eneroth (1771–1808).

3. Kontrollstämpel, "kattfoten".

4. N, årsbokstav för 1771.

Årsbeteckningar för guld, silver och tenn.

	-	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	1759	1783	1807	1831	1855	1879	1903	1927	1951	1975	1999
B	1760	84	08	32	56	1880	04	28	52	76	2000
C	61	85	09	33	57	81	05	29	53	77	01
D	62	86	1810	34	58	82	06	1930	54	78	02
E	63	87	11	35	59	83	07	31	55	79	03
F	64	88	12	36	1860	84	08	32	56	1980	04
G	65	89	13	37	61	85	9	33	57	81	05
H	66	1790	14	38	62	86	1910	34	58	82	06
I	67	91	15	39	63	87	11	35	59	83	07
K	68	92	16	1840	64	88	12	36	1960	84	08
L	69	93	17	41	65	89	13	37	61	85	09
M	1770	94	18	42	66	1890	14	38	62	86	2010
N	71	95	19	43	67	91	15	39	63	87	11
O	72	96	1820	44	68	92	16	1940	64	88	12
P	73	97	21	45	69	93	17	41	65	89	13
Q	74	98	22	46	1870	94	18	42	66	1990	14
R	75	99	23	47	71	95	19	43	67	91	15
S	76	1800	24	48	72	96	1920	44	68	92	16
T	77	01	25	49	73	97	21	45	69	93	17
U	78	02	26	1850	74	98	22	46	1970	94	18
V	79	03	27	51	75	99	23	47	71	95	19
X	1780	04	28	52	76	1900	24	48	72	96	2020
Y	81	05	29	53	77	01	25	49	73	97	21
Z	82	06	1830	54	78	02	26	1950	74	98	22